

УДК:658.6:334

Ада Ведішева

студентка групи ЕПОД - 14

*Відокремленого структурного підрозділу «Житомирський торговельно-економічний фаховий коледж
Державного торговельно-економічного університету»
(науковий керівник: викладач ЖТЕФК, к.е.н. Малиновська К.О.)*

Роль основних засобів у підвищенні ефективності роботи підприємств галузей економіки

Основні засоби є важливим елементом економічної системи підприємств, оскільки саме вони забезпечують матеріально-технічну базу для ведення господарської діяльності та досягнення високих результатів. Також їх ефективне використання сприяють покращенню якості продукції, оптимізації витрат та підвищенню конкурентоспроможності підприємств.

Проблеми економічного аналізу та управління ефективністю використання основними засобами широко досліджуються економістами та практиками, зокрема, Ковальчук Н.О, Олійник, Є.В та інші. Основними напрямками їх досліджень є питання комплексного підходу до оцінки та управління основними засобами та постійний пошук резервів для збереження і підвищення ефективності використання основних засобів.

В умовах постійного розвитку технологій та турбулентних економічних умов дослідження питання ролі основних засобів у забезпеченні конкурентоспроможності та ефективності підприємств різних галузей економіки стає дедалі актуальнішим.

Дослідження забезпеченості підприємств різних галузей економіки основними засобами проводилось за показником їх вартості в динаміці і структурі (табл. 1). Аналіз показників за 2019-2021 роки показав, що найбільшу питому вагу в загальній вартості основних засобів в 2019 році має промисловість (36,1%) і її частка продовжує збільшуватись (37,8 % в 2021 році). Це свідчить про те, що ця галузь є високо технологічною, з високим рівнем автоматизації і механізації. Відповідно, промисловість є однією з найбільш капіталомістких галузей, де ефективне використання основних засобів безпосередньо впливає на зростання продуктивності.

Таблиця 1. Динаміка вартості основних засобів в галузях економіки

Галузь економіки	2019 рік		2020 рік		2021 рік		2021 рік до 2019 року	
	Млн. грн	%	Млн. грн	%	Млн. грн	%	Млн. грн	%
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	469383	4,9	540463	5,1	595909	5,4	+126526	+27
Промисловість	3455860	36,1	4023577	38,0	4181129	37,8	+725269	+21
Будівництво	117057	1,2	131066	1,2	132939	1,2	+15882	+13,6
Інформація та телекомунікації	129537	1,4	152297	1,4	166164	1,5	+36627	+28,3
Фінансова та страхова діяльність	96103	1,0	99319	0,9	101251	0,9	+5148	+5,4
Операції з нерухомим майном	1113248	11,6	1118271	10,6	1171330	10,6	+58082	+5,2
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	149008	1,6	217714	2,1	292566	2,6	+143558	+96,3
Інше	4043990	42,2	4294571	40,7	4409555	40,0	+365565	+9
Разом	9574186	100	10577278	100	11050843	100	+1476657	+15,4

Джерело:[1]

Також суттєву частку в загальній вартості основних засобів за галузями економіки також мають операції з нерухомим майном (11,6 % у 2019 році) через вартість будівель, споруд, земельних ділянок і довготривалих інвестицій у нерухомість. Незважаючи на те, що частка операцій з нерухомим майном зменшується до 10,6 % в 2020 та 2021 роках, сама вартість основних засобів у даній сфері зростає. Це свідчить про те, що нерухомість є одним із найстабільніших та найдорожчих активів в економіці. Галузь нерухомості також має тісний зв'язок із розвитком інших секторів, таких як будівництво, фінанси та інфраструктура.

Одним із ключових елементів підвищення продуктивності праці є інноваційний розвиток основних засобів. У промисловості, наприклад, використання сучасного обладнання сприяє автоматизації процесів і зниженню трудомісткості. Застаріле обладнання, яке потребує більше часу і зусиль на обслуговування, уповільнює виробничі процеси та знижує ефективність. Таким чином, підвищенню частки вартості основних засобів у промисловості на 21% або на 725269 млн.грн у 2021 році в порівнянні з 2019 роком також сприяла інвестиційна діяльність підприємств у модернізацію обладнання та технологій.

В аграрному секторі роль основних засобів також є вирішальною. Впровадження нових технологій та модернізація техніки дозволяють підвищити врожайність за рахунок точного землеробства та зниження витрат на працю. Підвищення частки у загальній вартості основних засобів на 27% або на 126526 млн.грн у 2021 році в порівнянні з 2019 роком також було спричинено активним інвестуванням аграрних підприємств у новітні сільськогосподарські технології та техніку. Використання точного землеробства, сучасних тракторів, комбайнів, автоматизованих систем поливу і добрив дає можливість зменшити залежність від погодних умов, оптимізувати використання ресурсів (води, добрив, палива) та підвищити ефективність аграрного виробництва.

У сфері послуг, особливо в транспорті та логістиці, роль основних засобів також є суттєвою. Покращення транспортної інфраструктури, зокрема модернізація залізничного і автотранспортного парку, дозволяє скоротити час доставки товарів і пасажирів, знижуючи витрати і підвищуючи ефективність праці працівників.

У сфері інформаційних технологій та телекомунікацій використання сучасних серверів, комп'ютерів та мережевих технологій дозволяє компаніям швидше виконувати завдання і покращувати якість обслуговування клієнтів. Наприклад, впровадження хмарних технологій дозволяє оптимізувати робочі процеси та скоротити витрати на технічне обслуговування, що в свою чергу підвищує загальну продуктивність праці. Тобто, підвищення частки у загальній вартості основних засобів на 28,3% або на 36627 посприяло значному розвитку інформаційних технологій та телекомунікацій у 2021 році порівняно з 2019 роком. Інвестиції в сучасне обладнання та технології, зокрема в хмарні обчислення, великі дані (Big Data), штучний інтелект (AI) та мережеві рішення, дозволили компаніям оптимізувати свої операції, зменшити витрати на технічну підтримку і підвищити швидкість обробки інформації.

Незважаючи на те, що основні засоби мають значний вплив на продуктивність праці, важливо враховувати і фактор людського капіталу. Тільки за наявності кваліфікованого персоналу інвестиції в основні засоби можуть дати максимальний ефект. Наприклад, у високотехнологічних галузях, таких як виробництво електроніки або хімічна промисловість, впровадження нових автоматизованих ліній потребує високого рівня технічної грамотності працівників.

Це також стосується й освітнього сектора, де використання сучасних засобів навчання, таких як інтерактивні дошки та комп'ютери, дозволяє поліпшити ефективність викладацької роботи. Однак це можливе лише за умови підвищення кваліфікації педагогічного складу та їхньої готовності використовувати нові технології.

Отже, основні засоби є визначальним фактором у підвищенні ефективності господарської діяльності в різних галузях економіки. Вони сприяють автоматизації процесів, скороченню витрат часу і ресурсів, а також забезпечують більш ефективне використання трудових ресурсів. Однак, для досягнення максимального результату важливо не тільки інвестувати в нові основні засоби, але й забезпечити належне управління існуючими активами та підвищення кваліфікації персоналу. Тільки завдяки ефективній взаємодії між технологіями та людьми можливе справжнє підвищення продуктивності праці на довгостроковій основі.

Джерела та література

1. Вартість основних засобів за видами економічної діяльності: Звіт Державної служби статистики. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/ibd/voz/voz_u/arh_voz_u.htm
2. Паславська В.В. Підвищення ефективності використання основних виробничих фондів підприємств. Науковий вісник. – 2020. URL: [81029929.doc](https://doi.org/10.26907/2542-0412.2020.01.01.01)
3. Яшан Ю.В. Напрямки підвищення ефективності відтворення і використання основних засобів. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки.* 2012, вип. 22, ч.ІІ. С. 1 – 6. URL: [https://kntu.kr.ua/doc/zb_22\(2\)_ekon/stat_20_1/66.pdf](https://kntu.kr.ua/doc/zb_22(2)_ekon/stat_20_1/66.pdf)